

ÖSTERSUNDS
KOMMUN

Parkskolans arbete

läsåret 18/19

-mot diskriminering och kränkande behandling

Grunduppgifter

Vår vision

Alla elever på Parkskolan skall känna sig trygga, respekterade och värdefulla. All personal på Parkskolan arbetar aktivt för att motverka diskriminering och kränkande behandling.

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Grundskolan åk 6-9

Ansvarig för planen

Martin Svensson, rektor

Anette Lööf, rektor

Planen gäller från

2018-08-23

Planen gäller till

2019-08-30

Elevernas delaktighet

Innehållet i planen ska presenteras och diskuteras under demokratitid och i Trivsel och trygghetsgruppen (som består av elevråd och trygghetsambassadörer, förkortas nedan TTG) och eleverna ges då möjlighet att framföra åsikter gällande insatser. Handledare ansvarar för att alla elevernas synpunkter och upplevelser tas till vara.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Alla vårdnadshavare informeras om planen vid årets första föräldramöte.

Vid utvecklingssamtalen diskuteras alltid trivsel och elevens trygghet.

Personalens delaktighet

Personalen är delaktiga vid utvärdering, kartläggning samt upprättandet av planen.

Personalen kartlägger och utvärderar hur eleverna uppfattar och trivs i sin skolmiljö bl.a. genom elevenkäter och samtal. Värdegrundsarbetet genomsyrar det dagliga arbetet.

Förankring av planen

Innehållet presenteras och diskuteras i klassråd och i TTG varje termin och vårdnadshavare informeras. All personal gör ett kontinuerligt arbete i klasserna, med planen som utgångspunkt.

All personal diskuterar det gemensamma förhållningssättet och följer upp insatser på konferenser.

Planen finns på skolans hemsida.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats och vilka som varit delaktiga

All personal har utvärderat föregående plan. Alla har läst och diskuterat vad som fungerat bra och vad som behöver utvecklas.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

För att öka vuxennärvaron och därigenom elevernas trygghet uppmuntras personalen fortsatt till fikarast i fiket. Detta har tillsammans med att två skolvårdar anställdes under

vårterminen gjort rastmiljön tryggare. Däremot är det viktigt att ständigt förbättra och öka synligheten av rastvärdarna/skolvärdarna i båda skolbyggnaderna. Vi behöver också skylta med samma information i S-huset som i huvudbyggnaden, tex angående rastaktiviteter. Vuxna äter tillsammans med eleverna i skolmatsalen vilket skapar en lugnare måltidsmiljö. Positivt att all personal fick möjligheten att äta pedagogiskt under slutet av vårterminen. Demokratitiden är gemensam tid i skolan där det ges möjlighet till värdegrundsarbete klassvis, klassråd samt till delaktighet i TTG. Vi behöver tydliggöra syftet med TTG och rollerna, både för TTG-elever och vuxna. Identifierade problemområden utifrån fjolårets kartläggning har uppmärksammats och arbetet kring dessa har påbörjats.

Årets plan ska utvärderas senast

2019-06-21

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Vid utvärderingen analyseras planen i förhållande till det arbete som utförts under läsåret. Utvärderingen ligger till grund för nästkommande plan.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Rektorerna

Främjande insatser

Det främjande arbetet skall leda till att stärka det positiva klimatet och ge förutsättningar för en trygg skolmiljö och goda demokratiska värderingar i verksamheten. Uppföljning sker genom diskussioner på klassråd, handledartid och på den schemalagda demokratitiden för elever samt på konferenstid för personalen.

Trivsel och trygghet

I Läroplan för grundskolan kap 1 som handlar om skolans värdegrund och uppdrag står det att *Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att få göra framsteg och övervinna svårigheter.*

Insatser

Varje klass har två handledare som tillsammans har möjlighet att se alla elever, samverka med elev och vårdnadshavarna, skapa en trygg studietid och en gynnsam kunskapsutveckling. Handledartiden ger en möjlighet att strukturera veckans arbete och aktiviteter. Eleverna får arbeta med värdegrundsfrågor tillsammans med sina handledare på demokratitiden, där även trygghetsambassadörerna får möjlighet att medverka. Handledarna ansvarar för att klassråd genomförs minst en gång i månaden.

Skolvärdar – vi har två skolvärdar som skapar relationer med eleverna, finns i korridorer, erbjuder dagligen rastaktiviteter, bistår handledare i kontakten med hemmen samt arbetar för att alla ska känna sig sedda och trygga.

Rastvärdar – rastvärdsschemat synliggörs i elevfiket och i S-huset och är en del av det fortlöpande arbetet för personalen. Rastvärdarna och skolvärdarna ska gå runt i båda skolbyggnaderna och skapa ökad trygghet på skolan.

Fiket - är en plats i skolan dit alla är välkomna. Skolvärdarna säljer smörgåsar under förmiddagarna. Spel finns att låna av skolvärdarna och av Mica-gruppen.

Elevrådet får ett fortsatt uppdrag att tillsammans med skolvärdarna regelbundet ta fram förslag för ökad trivsel och aktiviteter på raster.

Fasta placeringar – läraren ansvarar alltid för klassrumsplaceringar och indelning av grupper.

Handledardagar - sker vid skolstart och skolavslutning, planeras utifrån gruppstärkande aktiviteter och trivsel i klasserna.

Friluftsdagar - skapar gemenskap och möjlighet att bli sedd utanför skolans arena.

TTG-dagar – tex vid Halloween och Alla hjärtansdag, med målet att skapa trivsel och ökad gemenskap. TTG planerar även schemabrytande dag i slutet av läsåret utifrån olika teman.

Parklyran - är ett årligt återkommande evenemang där elever och lärare klär ut sig och spelar brännboll. Elever i åk 5 inom upptagningsområdet bjuds också in.

Luciatåg, julavslutning, Påskrock och skolavslutningen med flaggtåg - är alla aktiviteter med målet att skapa gemenskap och trivsel.

Toleransprojektet - alla elever i åk 8-9 får söka Tolerans. Syftet är att lära av historien och om sig själva. I år är det 5 elever från Parkskolan som får varje år möjligheten att genomföra Toleransarbete tillsammans med elever från andra högstadieskolor, vilket även skapar integration mellan skolor. Detta kommer även andra elever och personal till gagn via redovisningar i slutet av läsåret.

Främja likabehandling oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck.

I Läroplan för grundskolan kapitel 1 som handlar om skolans värdegrund och uppdrag står det att *ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, vidare står det att skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.*

Insatser

Att som personal vara lyhörd inför individers olikheter och inta ett könsneutralt perspektiv, exempel på detta är att vara observant på placeringar, grupper och talutrymmet i lärmiljön. Studie- och yrkesvägledare arbetar för icke könsbundna gymnasieval.

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet.

I Läroplan för grundskolan kapitel 1 som handlar om skolans värdegrund och uppdrag står det att *Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering pga etnisk tillhörighet. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.*

Insatser

Årskurs nio deltar i Jamtlis projekt "På flykt". Där får eleverna kunskap om hur det är att vara flykting och migrationsprocessen i Sverige.

Vi planerar alla schemabrytande aktiviteter så att samtliga elever kan delta.

Vid skolans julavslutning och Påskrock ges alla elever möjlighet att framföra musik och dans från sin kultur.

Varje år i samband med skolavslutning arrangeras flaggtåg där skolans samtliga nationaliteter är representerade.

Främja likabehandling oavsett religion eller annan trosuppfattning.

I Läroplan för grundskolan kapitel 1 som handlar om skolans värdegrund och uppdrag står det att *Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering pga religion eller annan trosuppfattning.*

Insatser

Det är ett skolövergripande uppdrag då det berör samtliga i skolan, men sker även löpande tillsammans med lärarna i SO-ämnena.

Alla schemabrytande aktiviteter planeras så att alla elever kan delta.

Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning.

I Läroplan för grundskolan kapitel 1 som handlar om skolans värdegrund och uppdrag står det att *Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering pga funktionsnedsättning.*

Insatser

I skolans verksamhet arbetar en MICA-grupp som består av personer med olika funktionsnedsättningar, vilket ger en bild av vad en funktionsnedsättning kan vara och ökar både förståelsen och mångfalden i skolan.

Anpassar lärandesituationer utifrån elevernas individuella förutsättningar.

Arbeta kompensatoriskt utifrån elevers behov, t ex med hjälp av inlästa texter.

Vi planerar alla schemabrytande aktiviteter i god tid så att samtliga elever kan delta utifrån sin förmåga.

Främja likabehandling oavsett sexuell läggning

I Läroplan för grundskolan kapitel 1 som handlar om skolans värdegrund och uppdrag står det att *Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering pga sexuell läggning.*

Insatser

Personalen har ett öppet förhållningssätt och är normkritiska i samtal om sexuella läggningar. Vi ska inte förutsätta elevernas sexualitet.

Ansvariga för alla främjande insatser

Rektorerna tillsammans med all övrig skolpersonal.

Alla insatser ska vara genomförda 2019-06-15

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

Alla elever har fått möjligheten att besvara Trivsel- och trygghetsenkäten, som är framtagen tillsammans med TTG-eleverna.

Personalen har kartlagt med hjälp av DOs kartläggningsmaterial Husmodellen.

Dialog förs med TTG, klasser, enskilda elever samt vårdnadshavare. Syftet med samtalen är att få information om stämningen på skolan och om eventuella trakasserier, kränkande behandling eller diskriminering.

Områden som berörs i kartläggningen

Trivsel och trygghet, kränkande behandling, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Hur eleverna har involverats i kartläggningen

Genom TTG och besvarandet av enkäterna på handledartid. De blir även involverade genom ovan nämnda samtal.

Hur personalen har involverats i kartläggningen

Enkäter, vuxenrepresentanter i TTG, arbeten och återföring på konferenstid.

Sammanfattning av kartläggningen

Elevernas kartläggning utifrån enkäterna visar att:

Vad gäller trivsel på Parkskolan trivs majoriteten av våra elever bra eller mycket bra. Det finns dock en liten del av eleverna som inte känner att de trivs alls i skolan.

De flesta av våra elever har någon eller många kompisar i skolan. Ett fåtal elever upplevs vara ensamma och utan kompisar. Det förekommer dumma kommentarer och miner.

De allra flesta elever känner att det finns minst en vuxen att prata med om något hänt. Ett fåtal känner inte det förtroendet för någon vuxen på skolan.

Vi har elever som känner sig utsatta och som utsätter andra elever för kränkande handlingar men majoriteten upplever aldrig detta.

De allra flesta elever känner sig trygga i skolan. De elever som uttrycker otrygghet nämner platser såsom korridorerna – särskilt den gröna och övervåningen, utgången vid gröna korridoren, omklädningsrum/idrotten, matsalen och bakom idrottshallen.

Majoriteten av våra elever har aldrig upplevt någon kränkning utifrån diskrimineringsgrunderna. Vi har dock ett antal elever som känner sig kränkta av en eller flera grunder, flest gällde kön, religion, etnisk tillhörighet och sexuell läggning.

Flertalet av våra elever upplever att Skolvårdarna gör en positiv skillnad.

Personalens kartläggning utifrån Husmodellen visar att risker finns utifrån alla diskrimineringsgrunderna, tex via sociala medier, korridorer, omklädningsrum och äldre läromedel. Kartläggningen visar på risk för kränkningar kopplade till sexuell läggning då undervisning och läromedel för ofta utgår från normen.

Förebyggande åtgärder

Trygg skolmiljö

Insatser

Rastvärdsschema för personalen och fortsatt uppmuntran till att personalen tar sin fikarast i fiket. Viktigt att de vuxna som är rastvärdar/skolvärdar rör sig i båda skolbyggnaderna!

Skolvärdarna arbetar aktivt för att alla elever ska känna sig trygga och sedda.

Alltid schemalagd personal i matsalen och all personal som vill får äta pedagogiskt för att öka vuxennärvaro i matsalen. Vi strävar efter att klassen sitter tillsammans.

Läraren är alltid ansvarig för att skapa fasta klassrumsplaceringar och alla gruppindelningar.

IT-ansvariga har genomgångar för elever angående vikten av källkritik.

Elevrådet får i uppdrag att ta fram ett förslag via klassråden för ökad trivsel på raster.

All personal lyssnar och agerar om någon elev berättar om egna eller andras upplevelser av kränkningar/trakasserier.

Motivera insats

En del elever upplever att de inte känner sig trygga i skolan och en del elever upplever kränkningar.

Etnisk tillhörighet, religion/annan trosuppfattning, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning och ålder

Insats

En gemensam lektionsstruktur är utarbetad och utvärderad. Den sitter uppsatt i alla klassrum och ska användas under samtliga lektioner.

Under Demokratitiden ansvarar handledarna för att alla elever få kännedom om innehållet i denna plan samt aktivt arbetar med begreppen som finns förklarade i slutet av planen.

Rektorerna tillsammans med EHT ansvarar för att det skapas en planering och struktur för Demokratitiden, där samtliga elever får jobba med frågor som rör värdegrunden och då särskilt delar som eleverna påtalat brister i via TTG-enkäten.

Elevhälsans personal (kurator, skolsköterska, skolläkare och psykolog) är HBTQ-certifierade och skolans personal kan därför kontakta dem kring dessa frågor för råd och stöd.

Motivera insats

Kartläggningen visar att skolan behöver skapa en tydligare struktur för värdegrundsarbetet, då det finns elever som inte känner sig trygga i skolan. Elever har i enkäten visat att de känner sig kränkta utifrån dessa diskrimineringsgrunder.

Etnisk tillhörighet och religion/annan trosuppfattning

Insatser

So-lärare arbetar med religion och integration samt för diskussioner med klasserna kring vårt mångkulturella samhälle. Tips på material: Serietidningen "På flykt" med tillhörande lärarhandledning.

So-lärarna ansvarar för att årskurs nio fortsatt deltar i Jamtlis projekt "På flykt". Där får eleverna kunskap om hur det är att vara flykting och om migrationsprocessen i Sverige. Mångkulturella almanackan finns tillgänglig i alla arbetslag inför planering av schemabrytande aktiviteter.

Motivera insats

Elever har i enkäten visat att de känner sig kränkta utifrån religion och etniskt tillhörighet.

Kön

Insatser

All personal ska sträva efter att undvika att tilltala elever utifrån könstillhörighet, t ex "Kom igen nu tjejer/grabbar!"

Rektorerna ansvarar för att könsindelningen av toaletterna tas bort och ser över behovet av sanitetsbehållare på samtliga toaletter.

Motivera insats

Elever har i enkäten visat att de känner sig kränkta utifrån kön

Ansvarig för allt förebyggande arbete

Rektor, tillsammans med all personal.

Datum när det ska vara genomfört

2019-06-21

Rutiner för akuta situationer

Policy

Det råder nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling på Parkskolan.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

All personal lyssnar och agerar om någon elev berättar om egna eller andras upplevelser av kränkningar/trakasserier.

En anställd som upptäcker pågående kränkningar/trakasserier skall genast ingripa. Då den akuta situationen åtgärdats meddelas elevens/elevernas handledare.

När handledare fått kännedom om att kränkningar/trakasserier skett meddelas detta till elevernas vårdnadshavare och till rektor.

Personal som elever och föräldrar kan vända sig till

Det finns två handledare i varje klass som elever och föräldrar i första hand vänder sig till. Vid behov kan man även vända sig till skolans elevhälsoteam eller skolvårdarna:

Martin Svensson, rektor

Anette Löf, rektor

Marianne Lindberg, speciallärare

Sandra Göransson, speciallärare

Anna Falk, skolkurator

Isabel Chiappe, skolsköterska

Sara Ivonon, skolpsykolog

Ingegerd Jönsson, studie och yrkesvägledare

Eric Molin, skolvård

Magnus Fahlander, skolvård

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

När misstanke om diskriminering eller kränkande behandling väcks, skall utredande och åtgärdande arbete genast sättas igång. Skollagen 6 kap 10 § säger att all personal på skolan som får kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkning är skyldig att anmäla detta till rektorn.

Rektor anmäler pågående ärenden till barn- och utbildningsnämnden och berörda handledare ansvarar för att aktuella åtgärder genomförs och dokumenteras.

Om någon upptäcker ett pågående bråk med fysiskt våld eller hot om våld där man bedömer situationen som hotfull är det viktigt att så fort som möjligt ta hjälp av annan personal för att avstyra bråket. Se sedan Hot- och Våldplan.

Steg 1

Enskilda samtal med de elever som har varit inblandade. Det är viktigt att elevernas berättelser tas på allvar!

Rektor skall informeras så snart det låter sig göras via blanketten: *Mottagande av anmälan gällande trakasserier och/eller kränkande behandling.*

Det bör alltid vara två vuxna vid samtalen. En som antecknar och en som för samtalet. Detta bör vara de som anses mest lämpade för tillfället.

1. När någon anser sig trakasserad eller kränkt. Prata med den som är utsatt: Utgå från frågorna NÄR- VAR- HUR- VEM? Anteckna.
2. Vid samtal med elev som kränkt, ska detta göras utan förvarning.
3. Om det är fler än en elev som kränkt så ska samtalen ske med en elev i sänder. Se till att eleverna inte kan prata och komma överens med varandra innan samtalen är avslutade.
4. Informera föräldrarna att skolan har tagit ett första steg. Handledare ansvarar för att all berörd personal informeras och att utredningen dokumenteras i blanketten: *Utredning av trakasserier och/eller kränkande behandling.*
5. Minst tre uppföljningssamtal ska ske för att följa upp om trakasserier och/eller kränkning har slutat. Personalen måste vara extra observanta på raster och i undanskymda utrymmen. Handledare eller skolvärd dokumenterar samtalen i blanketten: *Uppföljning vid trakasserier och/eller kränkande behandling.* Återkoppling till vårdnadshavare görs av den som genomför uppföljningssamtalen.

Steg 2

När steg 1 ej är tillräckligt, går vi vidare med ett möte med föräldrar, elev, handledare och rektor. Om andra åtgärder behövs för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero kan rektor besluta om omedelbara och tillfälliga åtgärder enligt kap.5 i skollagen.

Steg 3

Om steg 2 ej får avsedd verkan, kan en anmälan till socialtjänst/polis komma att göras. Vid uppenbara brott eller övergrepp sker polisanmälan direkt. Detta är rektors ansvar.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal

Om misstanke finns att lärare utsätter elev för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling ska rektor omedelbart informeras. Rektor tar sedan över ansvaret för utredning, åtgärder och uppföljning. Rektor informerar chef på förvaltningen. Rektor samtalar med den misstänkte och vidtar vid behov akuta åtgärder samt en eventuell polisanmälan.

Vårdnadshavare informeras av rektor som också beslutar om stödjande samtal med den utsatta eleven.

Rutiner för uppföljning

Uppföljningssamtal genomförs tills det kan säkerställas att den kränkande behandlingen har upphört. Ansvarig för att följa upp är handledare eller den pedagog som varit med i det utredande arbetet.

Rutiner för dokumentation

Det är skolan som har det juridiska ansvaret och bevisbördan om en elev har blivit kränkt. Därför är det viktigt att det finns skriftlig dokumentation om vilka åtgärder som vidtas av skolan.

Dokumentationen är ett stöd i arbetet med att följa upp åtgärderna och eventuellt förändra dem. Den består av tre delar:

- en första del för snabb anmälan till rektor: *Mottagande av anmälan gällande trakasserier och/eller kränkande behandling.*
- andra delen är en utredning och lämnas efter första samtalen till specialpedagog: *Utredning av trakasserier och/eller kränkande behandling.*
- den tredje delen dokumenterar åtgärder och uppföljning: *Uppföljning vid trakasserier och/eller kränkande behandling.* Den tredje delen behålls av ansvarig handledare alternativt skolvärd tills ärendet är avslutat och lämnas då till specialpedagog.

Vi följer de rutiner som finns för diarieföring och arkivering.

Ansvarsförhållande

Rektor är ytterst ansvarig och ser till att händelser anmäls till huvudman. Handledare har ansvar för dokumentation och tillsammans med övrig personal ansvar för att åtgärder blir gjorda.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekats tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Instagram).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad via Snapchat av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på Instagram. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är

ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunderna

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföstd av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa". [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria ett A i betyg, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam. James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]